

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2011

DANA KOPŘIVOVÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Hanácká knihtiskárna v Olomouci
(1927)1928 -1950

Inventární studie

Dana Kopřivová
Katedra historie FF UP
Olomouc 2011

Poděkování

Chtěla bych tímto poděkovat Mgr. Mileně Kallerové a vedoucímu práce PhDr. Karlu Chobotovi za ochotu a pomoc při psaní této práce, pořádání fondu a vytváření inventáře.

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně s použitím literatury a pramenů uvedených v seznamu literatury a pramenů.

Obsah:

Úvod.....	6
Vývoj původce archivního fondu.....	7
Vývoj a dějiny archivního fondu.....	20
Archivní charakteristika archivního fondu.....	21
Stručný rozbor archivního fondu.....	23
Záznam o uspořádání archivního fondu.....	24
Seznam použité literatury a pramenů.....	25
Inventární seznam.....	26
Rejstřík jmenný.....	33
Rejstřík místní.....	34
Rejstřík objektů.....	35
Rejstřík věcný.....	36
Závěr.....	43
Anotace.....	44
Tiráž.....	45
Přílohy.....	46

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila zpracování fondu Hanácké knihtiskárny, s.r.o. Olomouc, v pozměněném časovém rozmezí 1927(1928)-1950, který je uložený v Zemském archivu Opava, v olomoucké pobočce. Toto téma jsem si zvolila, protože ráda čtu a téma knih a vše, co je s nimi spojené, tedy i knihtiskárny je mi blízké. Navíc je to olomoucká knihtiskárna, takže zpracovávám knihtiskárnu svého rodného města.

I. Vývoj původce archivního fondu

. Na úvod práce zmiňuji olomouckou správu od pol. 19.stol.

Olomoucká správa a samospráva od 19. století

Dne 17. dubna 1849 vstoupil v platnost provizorní obecní zákon, který obcím dovoľoval svobodně volit zastupitele, spravovat obecní záležitosti a obecní majetek. Jednání obecního zastupitelstva se směla účastnit i veřejnost. V Olomouci byl, s ohledem na tento zákon, vypracován a zveřejněn 6. září 1850 *Prozatimní obecní řád pro královské hlavní město Olomouc*. Z předměstí Nová Ulice, Nové Sady a Nový Svět se staly samostatné politické obce. Olomouc byla tímto řádem samostatný politický útvar, podřízen prezidentu c. k. krajské vlády. Město měl spravovat 33 členný velký výbor. Tento výbor zřizoval obecní úřady, ustanovoval a propouštěl obecní úředníky. Starostu města musel potvrdit panovník. Starosta byl volen na 4 roky, místostarosta a členové velkého výboru byli voleni na 2 roky. Obecní radu tvořili starosta, místostarosta a 6 členů výboru (magistrátní radové). Rada vykonávala pravomoci okresního hejtmanství, spravovala obecní majetek, sestavoval rozpočty. V letech 1852-1860 se nekonaly vlivem bachovského neoabsolutismu volby do obecního zastupitelstva. Noví členové nebyli voleni, nýbrž kooptováni. Nový zákon ze 24. ledna 1866 nařizoval volbu sboru obecních starších a obecní rady v čele se starostou. Volit směli plnoletí občané a ti, kteří ročně platili 6 zlatých ať už ze svých nemovitostí, příjmů či živností.¹ V r. 1850 zřídil komunální výbor funkci městského rady a městského tajemníka. V témže roce se Olomouc stala sídlem krajské vlády pro část Moravy. V r. 1850 působil okresní soud. Později také delegovaný okresní soud a státní zastupitelství. V r. 1855 byla krajská vláda zrušena. Vznikl jeden ze šesti moravských krajských úřadů, který byl podřízen zemskému místodržitelství v Brně. Sídlo krajského úřadu tehdy bylo v Pekařské ulici. V r. 1855 byla po dvou letech postavena nová budova krajského úřadu na Předhradí. Od r. 1850 byla nižší instance okresní hejtmanství pro okolí Olomouce. V r. 1855 bylo okresní hejtmanství nahrazeno smíšeným okresním úřadem pro věci politické a soudní.² V r. 1868 byly kraje zrušeny. Okresní úřady nahradilo okresní hejtmanství. Hlavním orgánem městské správy byl 30 ti členný sbor volený přímou volbou do městského zastupitelstva. Z jeho řad vzešla osmičlenná rada města.

---

¹ J. Baletková a kol.: Dějiny Olomouce- 2. svazek, Olomouc 2009, str. 17

² tamtéž, str. 18

V r. 1918 existoval v Olomouci Národní výbor v čele s předsedou Richardem Fischerem, budoucím primátorem města. Převzetí radnice českými budoucími představiteli města proběhlo poměrně klidně. Německé městské zastupitelstvo se dohodlo s Národním výborem, že 11. listopadu odstoupí. To se také stalo. Byla ustanovena správní komise, v níž většinu měli Češi. Fischer, jako vládní komisař převzal oficiálně vládu 17. listopadu 1918. Komise řídila chod města až do voleb, které se konaly v březnu 1919. 30. prosince byl rozpuštěn Národní výbor. Okresní hejtmanství bylo přeměněno na okresní správu politickou.³ 16. dubna 1919 vznikla tzv. Velká Olomouc. V r. 1928 vznikl *Zákon o nové organizaci politické správy*. Olomouc zůstala i přes žádosti městského zastupitelstva o udělení statutu župy statutárním městem.

V období Protektorátu vznikl olomoucký oberlandrát, který kontroloval olomoucké úřady. Krajský soud plnil podřadnější funkci. Závažnější případy a případy politického charakteru měly na starost německé soudy. V r. 1943 zrušeno finanční ředitelství. Jeho agenda byla přenesena na berní správu. Do vedení Obchodní a živnostenské komory byl dosazen německý správní komisař. Na radnici zahájil vládu Ústřední národní výbor od 10. 5. 1945⁴

---

³ J. Baletková a kol.: Dějiny Olomouce- 2. svazek, Olomouc 2009, str. 146

⁴ tamtéž, str. 276

Historie knihtisku v Čechách a na Moravě

V českých zemích se s knihtiskem setkáváme v r. 1468 v Plzni při příležitosti vytištění *Kroniky Trojanské*, jejímž autorem byl Quidon z Colonny. Z produkce plzeňské tiskárny pochází tisk *Statuta provincialia archiepiscopi Pragensia* z r. 1476 a o tři roky později vytištěná *Missale ecclesiae Pragensis*. V Plzni byl vytištěn *Nový Zákon* v r. 1475. Tiskaře neznáme, ale na konci knihy je signet s letopočtem. V r. 1816 našel P. Dlabač torso Nového Zákona, proto se jmenuje podle svého nálezce Dlabačův. Byl zde vytištěn i *Pasionál*. Ve Vimperku měl tiskárnu Jan Alakraw., který vytiskl *Minuci* v r. 1484.

V Praze ve Starém Městě působil v 80. letech 15. stol. Jan z Vysokého Mýta. Vytiskl *Žaltář* a podruhé *Kroniku trojanskou*. V Praze tiskl i Jan Severýn Kramář ve spolupráci s Janem Kampem. Z jejich produkce pochází *Aesopovy bajky*, *Česká Bible*, obě díla z r. 1488. Znám je i ilustrovaný *Pasionál* nebo *Usnesení sněmovní o policejním řádu zemském* z r. 1492, *Nový Zákon* z r. 1495 či *Zřízení zemské*. V Praze fungovala ještě tiskárna tzv. Benedy. V r. 1493 vytiskl *Traktát o velebné svátosti oltářní*. Jeho autorem byl Václav Koranda. Beneda tiskl jako první v českých zemích švabachem.

V Plzni působil v 16. stol. Mikuláš Bakalář. Na poč. 16. stol. občas spolupracoval s norimberským tiskařem Hieronymem Holtzelem. Bakalář vydal *Minuce*, v r. 1507. V r. 1498 vytiskl *Život Mohameda* a *Traktát o zemi svaté* od Bernharda von Brätenbacha, dílo *Podkoní a žák*, aj. V českých zemích bylo ještě jedno tiskařské centrum. Byla jím Kutná Hora. Zde tisknul Martin z Tišnova. Vydal českou ilustrovanou *Bibli* a to hned dvakrát. Byla tištěna bastardou s prvky rotundy.

Na Moravě byla první tiskárna zřízena v Brně. Založili ji Konrad Stahel a Matyáš Preinlein, kteří na Moravu přišli z Benátek. Známe od nich tisk s názvem *Agenda secundum chorum Olomucensem* a *Chronica Hungariae*, který převzali z rukopisu, který je dnes uložen v Národní vídeňské knihovně.⁵

V zahraničí působil tiskař Johannes Sensenschmid, který pocházel z Chebu. Tiskl v Německu v Norimberku, Bamberku a Řezně. Vydal *Missale Olomucense* v r. 1488 a *Liber Missalis* v r. 1489 obě v Bamberku. V Janově a Neapoli tiskl Matyáš z Olomouce.

---

⁵ Černá, M: Stručné dějiny knihtisku, Praha 1948, str. 51-52

V Lisabonu působil od r. 1495 Valentin Fernandez de Moravia. Překládal z portugalštiny do němčiny. V zahraničí pracovali i čeští korektoři. Jan Jindřišský z Žatce a Tomáš Molek z Hradce Králové. Oba působili v Benátkách a podíleli se na tištění české *Bible*.⁶

V 16. stol. působil Pavel Severýn stále v Praze. Tiskl bastardou, v r. 1529 vytiskl *Bibli* a o dva roky později *Písně*. Severýn poprvé použil v českém textu pohyblivých not, a to v Rohově *Kancionálu*. Po něm nastoupil Jan Severýn ml. Ten vytiskl s Ondřejem Kubešem *Kroniku* Václava Hájka z Libočan. V Praze působil i Mikuláš Konáč z Hodiškova. Vlastnil tiskárnu s Janem Volfem, který pocházel z Moravy. Tiskli *Husovy výklady víry* v r. 1520. Jan Kosořský z Kosoře vydal *Sněmovní artikule, Kosmografii* od Münstera, kterou zpracoval Zikmund z Púchova v r. 1554.

Jan Had, další pražský tiskař se věnoval lékařské literatuře. Po jeho smrti převzal tiskárnu Jan Kantor. V r. 1549 dostal privilegium k tisknutí *Almanachu*, gramatiky, slovníků, apod. Z jeho tiskárny se později stala hebrejská. Lékař Dr. František Skorina vydával ruské knihy v první třetině 16. stol. Jiří Melantrich Rožďalovský vydal Mathhiolův *Herbář* česky v r. 1563 a o rok později i německy. Tiskl Bible, pro které se vžil název „Melantriška“⁷ Daniel Adam z Veleslavína měl mnoho druhů abeced. V r. 1590 vytiskl *Kalendář historický* Po jeho smrti řídila do dovršení plnoletosti jeho syna tiskárnu vdova.

V Litoměřicích tiskl Pavel z Meziříčí, který přijal příjmení Olivetský. Vydával spisy Jednoty bratrské. V Mladé Boleslavi se také tisklo na podporu Jednoty Bratrské. Tiskl zde Mikuláš Klaudyján např. *Spis o pravdách víry*. Ve 20. a 30. letech 16. stol. zde tiskl Jiří Štyrsa.

Na Moravě tiskl v Brně Bartoloměj Forman, tiskl např. *Štambuch slezský*, po něm nastoupil Kryštof Haugenhofer, který se věnoval náboženským spisům. V Prostějově působil Jan Günther, který tu v r. 1549 vytiskl *Slabikář s Husovou abecedou*. V r. 1578 byla tiskárna přesunuta do Kralic, kde vznikla *Bible Kralická*.⁸

V Praze působila v 17. a 18. stol. Akademická jezuitská tiskárna, kde byla vydávána *Svatováclavská Bible*. Tiskárnu založil v r. 1630 kardinál Harfách V Praze existovaly tiskárny Jiřího Černocho nebo Jana Arnošta z Dobroslavína. Jiří Laboun získal privilegium

---

⁶ Černá, M.: Stručné dějiny knihtisku, Praha 1948 str. 62

⁷ tamtéž, str. 109

⁸ tamtéž, str. 122

vydávat tzv. *Svatováclavské kalendáře*. V Praze působil i J. N. Ferdinand Schönfeld, který vydával v osmdesátých letech 18. stol. *Pražské noviny*. V 19. stol. působil v Hradci Králové Jan Hostivít Pospíšil. Byl to nejen tiskař, ale od r. 1818 i nakladatel. V r. 1826 se přestěhoval do Prahy. Vydával vlastenecká díla a časopis *Jindy* (později přejmenovaný na *Květy*). Znal se s Václavem Klimentem Klicperou nebo s Magdalenou Dobromilou Rettigovou. Vojtěch Preissig, další český tiskař, který působil na začátku 20. stol., používal americké Morrisovo písmo, které přizpůsobil českým písmenům. Vydal *České písně* od Bezruče v r. 1911.

Knihtisk v Olomouci

Údajně měl olomoucký biskup Protáz Černohorský z Boskovic vlastnit v letech 1466-1481 knihtiskárnu, kterou vedl a řídil Baumgarten.⁹ Baumgarten vlastnil více druhů písma a v Olomouci se zdržel až do jara 1502. Jeho tisky byly namířeny proti nekatolíkům, resp. měly pomoci v boji proti nekatolíkům.

V r. 1504 tiskl v Olomouci jistý Libor Fürstenhayn, který vytiskl městské radě latinskou gramatiku. Protože v Olomouci nedostal další zakázky, odešel. Poté až do roku 1538 v Olomouci nevyšla žádná kniha, liturgické knihy se objednávaly v zahraničí. Předbělohorské olomoucké knihtiskárny můžeme rozdělit do několika období. Nejdřív byly přechodné tiskárny, knihtiskaři kočovali za prací. Pak bylo období činnosti Olivetských a dílny Güntherovy (později Milichhalterů) a třetí období podnik rodiny Handlů.

V r. 1538 se do Olomouce opět vrátil knihtisk díky Janu Olivetskému z Olivetu. V Olomouci založil stálou tiskárnu. Ten působil v Olomouci do r. 1547, kdy byl za pamflety proti králi popraven. Od r. 1553 působil v Olomouci tiskař Jan Günther, který sem z Prostějova přestěhoval část své tiskárny. Tiskárnu po Güntherově smrti vedli jeho dědicové. Od nich tiskárnu koupil v r. 1572 Bedřich Milichhalter, který v ní působil do r. 1590. Po jeho smrti podnik přebírá jeho žena a posléze syn Jan.¹⁰

Jan Olivetský starší, který zemřel v r. 1547, tiskl díla především s tematikou, která zajímala měšťanstvo. Tiskl různé knihy lidového čtení, které nebyly cenzurovány, a literaturu mravoučnou. Z teologické literatury tiskl jen polemické spisy. Zajímavý je i fakt, že spousta děl z Olivetského produkce byla v českém jazyce nebo byla díla cizojazyčná do češtiny přeložena. V této knihtiskárně vyšly první české noviny na Moravě vytištěné téhož roku

---

⁹ Martinčík, R.: Olomouc v dějinách knihtisku, Typografie, č. 31, 1924, str. 69

¹⁰ Pumprla, V.: Vývoj olomouckého knihtisku do r. 1800, Střední Morava, kulturně historická revue, Olomouc 1995, str. 60-63

s názvem *Pravdivé noviny o znamenitém a strašlivém zemětřesení, které bylo ve Slezsku, Moravě a po všech Rakousech r. 1590*. Poručníci nezletilého Jana Olivetského mladšího knihtiskárnu pronajali Valentinovi Klínovi v r. 1596.

V r. 1612 koupil tiskárnu po Janu Milichthalterovi Jiří Handl. Po smrti Jiřího Handla r. 1616 vedla knihtiskárnu vdova Barbora Handlová se synem Matějem. Matěj přestoupil r. 1617 ke katolictví. Protože jeho otec knihtiskárnu vedl neúspěšně, po jeho smrti se Matěj dostal do finančních potíží. Z tohoto důvodu musel Matěj Handl sepsat soudní soupis knižní produkce. Ta obsahovala katechismy Georga Scherera a Petra Canisia, filologickou a slovníkovou literaturu spisovatelů jako Aelius Donatus nebo Johannes Metzler. Nechyběly zde ani české a německé kalendáře, formuláře a obchodní registra. Je tu i literatura lékařská. Celkově je 50% literatury v českém jazyce, 30% v latinském a pouhých 20% v německém. Po bitvě na Bílé Hoře byly zavřeny všechny knihtiskárny na Moravě. Povolena byla pouze knihtiskárna v Olomouci, nad kterou měl dohled jezuitský řád. Byla to právě Handlova knihtiskárna. R. 1623 odešel Matěj Handl do exilu, poté, co tajně přestoupil na protestantskou víru.¹¹ Město mělo právo knihtiskárnu spravovat, prodat nebo půjčit, pokud byl majitel mimo město déle než půl roku. Po Handlově exilu ji proto Olomouc prodala Mikuláši Hradeckému. Ten ji vedl v letech 1626-1652. Byl katolík a byl povýšen do šlechtického stavu. Směl jako jediný na Moravě tisknout česky. Měl právo stíhat každého, kdo prodával jiné knihy, než z jeho tiskárny. Ferdinand II. mu r. 1627 dal výsadu tisknout kalendáře. V r. 1642 zničil knihtiskárnu požár. Co se týče produkce za Hradeckého, tak ten tiskl kalendář pro dr. filosofie Pavla Hereho se seznamem výročních trhů. Od r. 1634 vycházel v Olomouci v češtině *Krakovský kalendář hospodářský a kancelářský*.

Mikuláš Hradecký zemřel v r. 1652 ve věku 90 let. Knih tiskárnu řídila po jeho smrti vdova Dorota. S chodem knihtiskárny jí pomáhal faktor Jindřich Vít Ettl. Vzali se, když Dorotě Hradecké bylo 90 let v r. 1654.¹² Po její smrti se Ettl znovu oženil. Vdova se po Ettelově smrti v r. 1668, vdala r. 1673 za Jana Josefa Kyliána. Společně vedli knihtiskárnu až do r. 1703. V roce 1675 vyšel *Nový kalendář hospodářský* od Gostumiovského. Kylián již neměl výsady jediné tiskárny na Moravě. Objevují se nové tiskárny v Brně. V Kyliánově produkci můžeme najít tisky o moru, rybníkářství, ale i spoustu teologických textů.

---

¹¹ Martinčík, R.: Olomouc v dějinách knihtisku, Typografia, č.31, 1924, str. 71

¹² tamtéž, str. 92

Kyliánova dcera si s manželem pořídili tiskárnu v Dolní Pekařské ulici. Během požáru Olomouce v r. 1709 byla jejich tiskárna skoro celá zničena. Její manžel, Ignác Rosenburg zemřel v r. 1715 během morové epidemie. Kromě náboženských spisů u něj najdeme spis o moru, jehož autorem je olomoucký lékař Jan Mikuláš Maubeuge.¹³ Také je zajímavý *Mercurius Moravice* od Jana Jiřího Středověkého, kde se hovoří i o Olomouci Po Rosenburgově smrti vedla tiskárnu jeho žena Anna Alžběta. V r. 1718 si vzala Jana Adama Avingera. Tiskárna byla v roce 1724 nebo 1725 kvůli Avingerovu údajné špatnému hospodaření odkoupena městem.¹⁴ Avinger se i nadále objevuje v tiskárně jako faktor společně s Janem Wernerem. Ten tiskárnu vedl v letech 1725-1727. Ale až s příchodem Františka Antonína Hirnla dochází opět k rozmachu tiskárny. Hirnle tiskárnu koupil od města v r. 1732 za 15 000 zlatých. Z toho 10 000 mu půjčilo město.¹⁵ Od r. 1733 stála tiskárna blízko místa, kde dnes stojí kostel sv. Mořice. Hirnle tiskl převážně teologickou literaturu, ale tiskl i časopis olomoucké Společnosti neznámých, první učené společnosti v rakouských zemích. Po Hirnlově smrti se tiskárny ujala jeho dcera Antonie. Ta se provdala za faktora tiskárny Antonína Škarnicla. Později ji od Antonie odkoupila Hirnlova manželka-vdova Josefa Terezie. Ta tiskárnu vedla sama až do své smrti v r. 1798. Po její smrti tiskárnu převzal opět Škarnicl. Přesunul tiskárnu na Dolní náměstí. V r. 1802 ji převzal ještě za otcova života Škarniclův syn Antonín Alexandr. Antonín Škarnicl zemřel r. 1813. Tiskárnu vedl František Slavík.

V r. 1786 byla zřízena soukromá tiskárna Vlastenecké soukromé zemědělské společnosti. Vedl ji Jan Josef Welzl. Ta byla v r. 1788 prodána a zařízení tiskárny koupil Jan Jiří Trassler. V Olomouci vlastnil tiskárnu i Jakub Christelli v r. 1786. Josefina Hirnleová od něj skupila veškeré zařízení.¹⁶ Od r. 1809 vlastnil měditiskárnu Martin Faltus. Alexandr Škarnicl působil v tiskárně s otcem Antonínem Alexandrem. Po otcově smrti v r. 1815 obě tiskárny, tu na Dolním náměstí a novou, spojil. V r. 1834 zřídil první kamenotiskárnu, jinak litografii. Tiskl mj. *Selské noviny*, *Holomoucké noviny*, aj. Tiskárnu po Škarniclově smrti v r. 1848 koupil Frant. Slavík. Po smrti Slavíka přešla na syna Gustava. Po smrti Gustava Slavíka, v r. 1892, přešla na jeho manželku Annu. V r. 1903 Anna Slavíková přejmenovala tiskárnu na První olomouckou společenskou knihtiskárnu. Kamenotiskárnu koupil od Slavíka, který ji koupil po Škarniclově smrti Karel Weber v r. 1851 a v 70. letech ji se společníkem Janem

---

¹³ Pumprla, P.: Vývoj olomouckého knihtisku do r. 1800, Střední Morava, kulturně historická revue, Olomouc 1995, str. 66

¹⁴ tamtéž, str. 67

¹⁵ tamtéž str. 67

¹⁶ Martinčík, R.: Olomouc v dějinách knihtisku, Typografia, č.31, 1924, str.73

Hodanem přejmenoval na Weber a Hodan. V 70. letech se stal Hodanovým společníkem Voitl. Také František Domek si zřídil tiskárnu v r. 1835. V r. 1870 si Josef Kramář zřídil se zetěm K. Procházkou v Olomouci Národní tiskárnu. Po Kramářově smrti v r. 1878 vedl tiskárnu faktor Josef Krampol. A poté Procházkův syn Miloslav. Josef Groák vlastnil německou tiskárnu. Ta vydávala *Našinec* a *Olmützer Tagblatt*. V r. 1907 převzala vedení tiskárny vdova a posléze její syn. V r. 1877 byla knihtiskárna Hodan a Voitl prodána arcibiskupovi Friedrichu Egonovi Fürstenbergovi. Byla vedena Voitlem do r. 1883. Ten tiskárnu opustil a po něm ji vedl K. Sojka. Kardinál Friedrich Egon Fürstenberg získal koncesi pro tisk spisů bohoslovecké fakulty v Olomouci. Změnil název tiskárny na Kníže-arcibiskupská knihtiskárna. Stala se jeho soukromým majetkem.¹⁷

V r. 1909 Bohumil a Alois Knechtlové založili pod názvem „B. Knechtl a spol.“ tiskárnu-akcidenční listy *Pozor* a později *Moravský Večerník*. V r. 1918 se dostali do finančních potíží. V r. 1926 se firma dostala do konkursu. O rok později, v r. 1927 koupili tiskárnu i deníky akcionáři. Dne 10. 4. 1928 byly práva a povinnosti převedeny do Hanácké knihtiskárny, společnost s.r.o, která vydávala *Pozor*. U tohoto deníku finančně tratili, proto byl posléze zrušen. V květnu 1936 převzala vydávání *Moravského Večerníku* firma ASO, Ander a syn. U tohoto deníku byla situace lepší než u *Pozoru*. *Moravský Večerník* se prodával, firma vykazovala zisky.

---

¹⁷ Martinčík, R.: Olomouc v dějinách knihtisku, Typografia, č.31, 1924str. 74

Hanácká knihtiskárna, společnost s ručením omezeným

Hanácká knihtiskárna společnost s.r.o. byla zapsána do obchodního rejstříku Krajského soudu v Olomouci dne 10. 3. 1928.

Jednatelé byli advokát JUDr. Lubomír Nevěřil, architekt a stavitel Jan Lošťák, ředitel Všeobecné záložny v Olomouci František Žondra. Jako notář byl uveden Jan Vetchý.

Společníky byli:

JUDr. Karel Kramář, poslanec a průmyslník v Praze (vklad 270 00)

JUDr. Richard Fischer, advokát v Olomouci (vklad 80 000)

JUDr. František Svěrák, advokát v Olomouci

JUDr. Lubomír Nevěřil

JUDr. Bedřich Karel

Ing. Leopold Novák, geometr

Sigmund Jelínek, továrník

JUDr. Jiří Ryšavý

Josef Finger, obchodník

JUDr. Metoděj Chromec

Alois Kožušníček, velkoobchodník s uhlím

JUDr. Josef Vrána

Jan Ryšavý, ředitel „ZORY“

Jan Raclavský, obchodník

František Kubín, prokurista

Libor Donek, velkoobchodník

Jan Došťák, stavitel

Josef Slavík, profesor gymnasia

Josef Fryšák, vrchní inspektor

Josef Janků, velkoobchodník

Vítězslav Růžička, ředitel Legiobanky

Mr. Phr. Karel Fuhrich, lékárník

Dr. Oldřich Dostál, okresní hejtman ve Šternberku

Bernard Mrtinek, velkoobchodník

MUDr. Josef Příkryl, městský lékař v Olomouci-Hodolanech

Ing. Jan Hublík, stavitel

JUDr. Augustin Pritz

František Čelechovský, továrník v Prostějově

JUDr. Karel Kořínek
Jan Komska, stavitel
JUDr. Jan Petrus
František Žondra, ředitel Všeobecné záložny
Albín Polešovský, ředitel školy
Jan Roch- ředitel pojišťovny
Josef Kohoutek-inspektor Drah
Josef Kunc-restauratér
Augustin Soušek-vrchní oficiál v.r.
Jan Kočí-učitel
firma Vodička-Juránek, stavitel
Jan Návrat-faktor tiskárny

Jednatelé ustanovení ve společenské smlouvě ze dne 13. 1. 1928 byli Dr. Lubomír Nevěřil, Jan Lošťák a František Žondra. Kmenový kapitál byl 800 000 Kčs.

Na založení Hanácké knihtiskárny s.r.o. se podílely i významné osobnosti té doby. V čele seznamu společníků vidíme prvního ministerského předsedu ČSR JUDr. Karla Kramáře, hned za ním následuje JUDr. Richard Fischer, který byl od r. 1923 až do r. 1939 olomouckým primátorem. Na seznamu se nachází i ředitel Legiobanky, ředitel „ZORY“ nebo ředitel pojišťovny.

V dozorčí radě byli JUDr. Bedřich Karel, Vítězslav Růžička, Josef Kohoutek, Ing. Leopold Novák a Josef Fryšák. 26. ledna 1929 se jednatelem společnosti stal Jan Vetchý, který byl notářem. Ve funkci vystřídal Jana Lošťáka. Jednatel JUDr. Lubomír Nevěřil umírá 16. listopadu 1936.

Jako perličku ze života firmy uvádím případ jedné pokuty. 8. února 1937, nařídil Krajský soud v Olomouci Hanácké knihtiskárně pokutu ve výši 50kčs za nepředložení výkazu společníků. V odůvodnění, proč nereagovali na výzvu o zaplacení odpověděli, že pokuta došla 18.2. V knihtiskárně měli spoustu práce s bilancí a inventurou. Úředník spis z 8. února založil a zapomnělo se na něj. Po urgenci z 16. 4. firma ohlásila výkaz společníků dne 20.4. Od Krajského soudu chtěli zpět těch 50 Kč, protože zdržení zavinil onen úředník, který musel zaplacenou pokutu nahradit Hanácké knihtiskárně ze svého. Soud jim nevyhověl. Pokuta byla zaplacená 25. 5. 1937 a zemskému finančnímu ředitelství poukázána 26. 5. 1937.

15. září 1937 byli na valné hromadě zvoleni noví jednatelé. Za zemřelého Nevěřila a odstoupivšího Žondru byli zvoleni JUDr. Bedřich Karel a JUDr. Metoděj Chromec.¹⁸ Jan Vetchý 11. 12. 1937 požádal Krajský soud v Olomouci o výmaz ze seznamu jednatelů tiskárny. 17. 12. 1937 bylo na mimořádné valné hromadě odsouhlaseno, že se základní kapitál firmy sníží z 800 000 na 400 000 Kč. Kmenové vklady se také snížily o polovinu.¹⁹

V r. 1938 (21. 1.) se jako jednatelé zapsali Josef Ander a Evžen Ander, oba byli obchodníci. (Je zajímavé, že Josef Ander zastával ve 20. letech vysokou funkci v knihtiskárně Kramář a Procházka.) Rodina Anderů byla významná rodina, která měla síť obchodních domů (ASO) moderního typu nedaleko Národního domu. Na tyto obchodní domy později navazovaly další. Anderova firma měla své pobočky ve Vídni nebo v Limě (Peru).²⁰ Josef Ander se zajímal o sport. Známe Andrův stadion. Na konci 30. let koupil pozemky bývalé střelnice včetně budov a nechal zde postavit mj. tenisové kurty. Je známa i Androva jedenáctka, fotbalový klub. Později je přejmenován na ASO Olomouc. V r. 1937 je klub sloučen s SK Olomouc jako SK Olomouc ASO.²¹ V r. 1946-1947 byl postaven pomník v parku ASO jako památník padlých sportovců. Stavbu financoval Ander. Zápisu Anderů do obchodního rejstříku jako společníci firmy předcházelo to, že se Metoděj Chromec a Bedřich Karel nechali vymazat z obchodního rejstříku.

Fryšák se členství v dozorčí radě vzdal 14. 12. 1937. Dr. Ryšavý se členství v radě vzdal o den později, 15. 12. 1937.²² Žondra 17. 12. 1937 svolal mimořádnou valnou hromadu, na které se rozhodlo zrušit dozorčí radu.

Výkaz společníků ke dni 31. 12. 1937

Josef Ander, velkoobchodník
Malva Ander, jeho manželka
Evžen Ander, velkoobchodník v Moravské Ostravě
Oldřich Ander, velkoobchodník v Praze
František Ander, velkoobchodník v Bratislavě
Jan Ander, velkoobchodník v Brně
JUDr. František Svěrák

---

¹⁸ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Krajský soud Olomouc, firemní spisy, sign. CIII 60, karton č. 305, f. 63

¹⁹ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Krajský soud Olomouc, firemní spisy, sign. CIII 60, karton č. 305, f. 71

²⁰ J. Baletková a kol.: Dějiny Olomouce- 2. svazek, Olomouc 2009, str. 163

²¹ tamtéž, str. 179

²² Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Krajský soud Olomouc, firemní spisy, sign. CIII 60, karton č. 305, f. 63, f. 70

Sigmund Jelínek
Josef Finger, obchodník
Alois Kožušníček, obchodník
Jan Ryšavý, vrchní ředitel ZORy
František Kubín
Libor Donek

Jan Lošťák, architekt
Josef Slavík, profesor
Josef Janků, obchodník
Karel Fuhrich
Ing. J. Hublík, stavitel
JUDr. Agustin Fritz
Josef Čelechovský, továrník v Prostějově
Jan Komska, architekt
Josef Kohoutek
Josef Kunc, restauratér
Bartoloměj Král, statkář

15. října 1940 firma zažádala o výmaz Hanácké knihtiskárny, společnost s ručením omezeným a přepsáním na akciovou společnost.²³ 7. října 1941 byla Hanácká knihtiskárna akciová společnost grafická a vydavatelská zapsána do obchodního rejstříku. Josef Ander sympatizoval s národními socialisty. Není se tedy co divit, že se hlavně v *Moravském Večerníku* objevovaly krom chvalozpěvů na Třetí říši, což byla tehdy povinnost, i útoky na židy. Ander byl kvůli svým sympatiím v únoru 1948 na pár hodin zadržen. Až na příkaz ministerstva vnitra byl propuštěn.²⁴ Dne 29. 10. 1945 bylo na valné hromadě zvoleno 5 členů správní rady Antdonín Faltýnek, Alois Zbořil, Antonín Tecl a JUDr. František Los a Rudolf Cimprich. Na radě bylo dále rozhodnuto podstoupit vydavatelské právo deníku *Moravský Večerník* Krajské odborové radě v Olomouci.²⁵

---

²³ZAO, pobočka Olomouc, fond Krajský soud Olomouc, firemní spisy, sign. B III 28, karton 274, f. 69

²⁴J. Baletková a kol.: Dějiny Olomouce- 2. svazek, Olomouc 2009, str. 290

²⁵ZAO, pobočka Olomouc, fond Krajský soud Olomouc, firemní spisy, sign. B III 28, karton 274, f. 125

Z dozorčí rady vystupují členové rodiny Anderů. Nově jsou v radě: ²⁶

Dr. Frant. Žádník, přednosta Berní správy v Zábřehu

Dr. Jan Zatloukal, magistrátní rada olomoucké radnice

Ing. Miloš Holub, majitel technické kanceláře v Olomouci

Co se týče ekonomické situace v letech 1935-1938, zisk v r. 1936 činil 6 466 Kč, v r. 1937 to bylo 16 058,35 Kč, v r.1938 zisk činil 4 205, 55 Kč. V r. 1938 byl kmenový kapitál snižen z 800 000 na 1 Kč. a z 1Kč zvýšen na 1 000 000 Kč. Akciová společnost převzala aktiva Hanácké knihtiskárny s. r. o. v hodnotě 1 364 785, 60 Kč, pasiva v hodnotě 364 785,60 Kč a čistá hodnota přínosu byla 1 000 000Kč. Společnost s ručením omezeným vnesla do akciové společnosti inventář v přejímací hodnotě 1 000 000 Kč. Za to obdržela 2 000 akcií nové akciové společnosti po 500 K ve formě nemovitostí. Tedy akcie za 1 000 000Kč jmenovité hodnoty, které byly poté rozděleny mezi společníky podle poměru jejich podílů.²⁷

Od r. 1947 byla tiskárna povinna tisknout časopis *Stráž lidu*. 21. 3. 1948 se do Hanácké knihtiskárny zavedla prozatimní národní správa. Jaroslav Pícek, do té doby ředitel tiskárny, byl ustanoven prozatimním národním správcem. 26. října 1948 byla zavedena kumulativní národní správa.²⁸ Národními správci byli František Papež, Frant. Dostál, Zdeněk Rossmann, Rudolf Řezníček, Dr. Emil Popper, Bedřich Horák, Frant. Balcar, Frant. Hrach. Tiskárna byla v r. 1950 znárodněna. Vyhláškou ministerstva informací a osvěty byla majetková podstata Hanácké knihtiskárny začleněna do Moravských tiskáren dne 7. 12. 1950.²⁹

---

²⁶ tamtéž, f. 126

²⁷ Jandová, M.:Hanácká knihtiskárna akciová společnost, s. r. o. v Olomouci, 1928-1949, Úvod k prozatímnímu seznamu zpracovaném v podnikovém archivu Moravských tiskařských závodů, Olomouc 1969

²⁹ZAO, pobočka Olomouc, fond Krajský soud Olomouc, firemní spisy, sign. B III 28, karton 274, f. 151

Kapitola II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Fond byl převzat do Státního oblastního archivu v Opavě 27. 6. 1983 pod přírůstkovým číslem 34/83 z podnikového archivu Moravské tiskařské závody, n. p. Olomouc jako zpracovaný. Prozatímní inventární seznam sestavila v r. 1969 podniková archivářka Marie Jandová. O dalších pohybech v archivu Moravských tiskařských závodů nebylo nic zjištěno. V r. 1997 byl fond předán na olomouckou pobočku Zemského archivu v Opavě. Po převzetí do Zemského archivu byla úroveň pomůcky přehodnocena na předávací seznam a fond veden jako nezpracovaný.

Dochovaný materiál vznikl z činnosti Hanácké knihtiskárny s. s. r. o. Olomouc v časovém rozmezí 1927-1949 (1950).

Kapitola III. Archivní charakteristika archivního fondu

Fond Hanácká knihtiskárna, s. s. r. o. byl již z části zpracovaný. Měl prozatímní inventární seznam, který v r. 1969 sestavila archivářka Marie Jandová. Nedochoval se původní registraturní řád původce. Použila jsem jako pomůcku metodický návod Zásady pro zpracování archiválií vzniklých z činnosti socialistických hospodářských organizací vydanou Archivní správou ministerstva vnitra v Praze 1979 a Archivní příručku, vydanou rovněž Archivní správou ministerstva vnitra v r. 1965 a pořádací schéma používané pro zpracování archivních fondů firem do znárodnění v Zemském archivu v Opavě. Na písemnostech nejsou spisové značky. Nelze zjistit, jak byly dokumenty původně uloženy.

Archiválie jsem rozdělila podle tohoto schématu:

Struktura inventárního seznamu:

I. Knihy

II. Spisy

1. Vedení
2. Majetek
3. Zaměstnanci
4. Daně
5. Plánování
6. Výroba
7. Obchod

III. Účetní materiál

1. Účetní knihy
2. Účetní spisy

Ve fondu nejsou zastoupeny listiny, fotografie, mapy a plány. Fond je v časovém rozmezí (1927)1928-1950. Časové rozmezí vychází z dochovaného materiálu. Firma byla zapsána do obchodního rejstříku v r. 1928. Ve fondu se ale nachází spis z r. 1927. Fond má tedy priora. Protože byla firma v r. 1950 znárodněna, lze tento rok považovat za poslední rok existence tiskárny. Fond je datován lety 1927-1949, ve fondu byl ale spis z roku 1950.

Velkou část fondu tvoří účetní materiál a daně. Ke kapitolám Obchod, Plánování a Výroba je dochovaného materiálu velmi málo. Fond je v dobrém stavu, odpovídajícím jeho

stáří. Při pořádání bylo vyloučeno poměrně malé množství archiválií, 0,03 bm. Jedná se o multiplicity účetního charakteru z let 1930-1949.

Evidenční jednotkou je jedna kniha, u spisů jeden karton. Inventární jednotkou je jedna kniha, jeden spis nebo soubor souvisejících spisů. Dochovaný materiál je v českém jazyce.

Písemnosti jsou řazeny v rámci výše uvedených kategorií věcně a poté chronologicky. Řazení je přednostně podle významu. U některých dokumentů nebylo uvedeno datování. Bylo proto třeba dataci odhadnout. Mezi prvními inventárními čísly je zakladatelská listina Hanácké knihtiskárny a Stanovy. Najdeme zde i zápisy z valných hromad, které jsou velmi zajímavé, protože jsou zde podrobně rozepsány průběhy valných hromad i historie knihtiskárny. U valných hromad jsou i plné moci. Z těch můžeme vidět, že v určitém období fungovala tiskárna jako rodinný podnik, a to za období Protektorátu. Tyto materiály jsou zařazeny v kapitole Vedení. Také máme výborný přehled o tom, co vše tiskárna vlastnila. Dochovaly se nám podrobné seznamy inventářů, které obsahují stroje potřebné k tisknutí, firemní auta, typy papírů, apod. Tyto materiály jsou zařazeny v kapitole Majetek.

Je také zajímavé sledovat korespondenci s Berními úřady, když byla tiskárna pozadu s placením daní. Daně jsou další velká skupina. Daně jsou v tomto fondu zastoupeny nejvíce. Ve fondu najdeme vyměření rozmanitých daní, daňová přiznání a platební rozkazy, které jsem mnohdy dala pod jedno inventární číslo s určitou daní, protože s ní věcně souvisely.

Jak jsem se již zmínila, velkou část fondu tvoří účetnictví. Najdeme zde bilance, výsledovku, rozvahu.

Fond tvoří 13 evidenčních jednotek z toho je 7 knih a 6 kartonů a 107 inventárních jednotek.

Inventář je pro lepší orientace doplněn jmenným, věcným, místním rejstříkem a také rejstříkem objektů.

Kapitola IV. Stručný rozbor archivního fondu

Ve fondu je ve velkém množství zastoupen účetní materiál a daně. Kapitoly Obchod, Výroba a Plánování jsou zde zastoupeny jen ve velmi malé míře.

V kapitole Vedení najdeme stanovy knihtiskárny, zápisy z valných hromad, z nichž se dozvíme mnohé o historii knihtiskárny. Zajímavá je porada o likvidaci tiskárny LIGRY. LIGRA musela být v r. 1949 zlikvidována kvůli vybudování národního podniku. Téhož roku přešla část zaměstnanců do Hanácké knihtiskárny a část do firmy Kramář a Procházka. Jsou zde uvedeni zaměstnanci, kdo kam šel. V kapitole Majetek jsou soupisy majetku. V kapitole Zaměstnanci je položka Soupis mezd pracovníků, což je dobré pro studium sociologických jevů v té době. Zaměstnanci knihtiskárny byli, jak vyplývá z tohoto dokumentu, velmi dobře placeni. V kapitole Daně nalezneme příznání k daní, platební rozkazy, aj. V kapitole Plánování najdeme Rozbor hospodaření Hanácké knihtiskárny. V letech 1945-1947 tiskárna hodně investuje, zato klesá hotovost, díky časopisu *Stráž lidu*, který „odsává kapitál“³⁰ V kapitole Výroba najdeme zprávu o díle *Kronika řemesel, živností, obchodu a výroby*, která vznikla z podnětu tiskařů, kteří neměli v r. 1940 práci. Původně se jmenovala *Moravské hospodářství a jeho růst*. Název se nelíbil cenzorům, proto jej změnili na výše zmíněnou Kroniku. Tohle dílo bylo po mnoha peripetiích vydáno až v létě 1942, a to ještě ve formě sešitů.³¹ V kapitole Obchod najdeme jen dvě položky, z toho ta zajímavější je obchodní zpráva. V ní je v krátkosti shrnuta historie firmy po ekonomické stránce. Poslední položkou jsou Účetní knihy a spisy.

---

³⁰ fond Hanácká knihtiskárna s. r. o., ZAO, pobočka Olomouc, karton 4, inv. č. 69

³¹ tamtéž, karton 4, inv. č. 73

Kapitola V. Záznam o uspořádání archivního fondu

Fond Hanácká knihtiskárna, s.r.o. Olomouc v pobočce Zemského archivu v Opavě v Olomouci jako svou bakalářskou práci uspořádala, inventarizovala, inventář sestavila, úvodem a rejstříky sestavila v r. 2011 Dana Kopřivová, studentka oboru archivnictví na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Seznam literatury a pramenů:

Literatura

- Caletka, A.: Stoletý nestor olomouckých typografů Edward Herman, *Typografia*, 87,1984, č.2
Černá, M.: *Stručné dějiny knihtisku*, Praha 1948
Martinčík, R.: Olomouc v dějinách knihtisku, *Typografia*, č. 31, 1924
Pumpřla, V.: *Vývoj olomouckého knihtisku do r. 1800*, Střední Morava, kulturně historická revue, Olomouc 1995
Sedlák, J.: Olomoučtí typografové (po r. 1945) In Halla, A., Kraváček, F. *Z dějin odborů na Olomoucku*, Olomouc 1987
Krejča, A: *Grafické techniky*, Praha 1995
Voit,P.: *Encyklopedie knihy*, Praha 2006
Baletková, J. a kolektiv:*Dějiny Olomouce- 2. svazek*, Olomouc 2009
Turek, A.a kolektiv: *Místopisný rejstřík obcí českého Slezska a severní Moravy*, Zemský archiv v Opavě, Opava 2004

Prameny:

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, Krajský soud Olomouc, firemní spisy, sign. B III 28, karton 274

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Krajský soud Olomouc, firemní spisy, sign. CIII 60, karton č. 305

Jandová, M.:*Hanácká knihtiskárna akciová společnost, s. r. o. v Olomouci, 1928-1949, Úvod k prozatímnímu seznamu zpracovaném v podnikovém archivu Moravských tiskařských závodů*, Olomouc 1969. Uloženo ve spise o fondu Hanácká knihtiskárna, s. s r. o. Olomouc, č. NAD: 667.

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Hanácká knihtiskárna, s. s r. o. Olomouc.

Inv.č.	Obsah	časový rozsah	karton
--------	-------	---------------	--------

I. KNIHY

1	Kniha společníků	1928	
---	------------------	------	--

II. SPISY

1. Vedení

2	Zakladatelská zpráva Hanácké knihtiskárny u příležitosti změny firmy ze společnosti s ručením omezeným na akciovou společnost dne 14.2.1940, Historie knihtiskárny	1940	1
3	Stanovy firmy	[1939]	1
4	Seznam společníků	1936	1
5	Složené podíly	1931	1
6	Seznamy věřitelů a jednatelů, neúplná časová řada 1	1930-1936	
7	Zápis z valné hromady, která se konala dne 30.6.1936	1937	1
8	Zápis z valné hromady, která se konala 28.1.1939, výpis ze zápisu z téže valné hromady	1939	1
9	Zápis z I. a II. řádné valné hromady konané 17.6.1940 a 7.7.1941, Uzávěrka 1941	1940-1941	1
10	Zápis z IV. řádné valné hromady konané 29.10.1945,	1945	1
11	Zápis z mimořádné valné hromady konané 15.1.1940, dvě listinná osvědčení, protokol	1940	1
12	Zápis o schůzi společníků konané 25.1.1940	1940	1
13	Zápis z porady o likvidaci tiskárny LIGRA, konané 8.11.1949	1949	1
14	Výkaz společníků a jejich vkladů za r.1940 zaslaný Krajskému soudu v Olomouci	1941	1

Inv.č.	Obsah	časový rozsah	karton
15	Koeficient prosperity Moravskoslezských tiskáren	1949	1
16	Seznam členů družstva Moravský Večerník	[1936]	1
17	Členské průkazy v družstvu Moravský		1
18	Zpráva o nálezu o revizi u Moravského Večerníku	1939	1

2. Majetek

19	Soupis majetku mj. stroje, písmo, nábytek, rekapitulace nářadí, nábytek, písmo, dovoz, štočky a kovy, výlohy výroby, opravy a udržování, nájemné, osobní výlohy, úroky, domovní poplatky, dubrosa-zaniklé společnosti, pohřešování ředitelů, účet služného a mezd	1928-1938	1
20	Soupis inventáře Hanácké knihtiskárny mj. nábytek, zařízení, stroje, písmo	1939	1
21	Inventář Hanácké knihtiskárny mj. nábytek, zařízení, stroje, písmo	1946-1948	1
22	Soupis inventáře Moravský Večerník	1937	1
23	Inventura, amortizace inventáře (1933, 1938) inventura z 30. září 1945, neúplná časová řada	1938-1949	2

3. Zaměstnanci

24	Seznam úředníků těchto firem: Hanácká knihtiskárna, Kramář a Procházka, LIGRA, všechny se sídlem v Olomouci	[1948]	2
25	Oběžník z 1.8.1946, aby zaměstnanci uváděli změnu bydliště a změny v rodinných poměrech kvůli srážkám z daně důchodové	1946	2
26	Výzva Berního úřadu, aby Hanácká knihtiskárna dodala platy a adresy pracovníků, kteří v tiskárně v r. 1939 pracovali	1940	2
27	Soupis vyplacených mezd spolupracovníků	1947	2
28	Oznámení Berní správy o vyhlášce ministerstva financí, mj. o daňových úlevách zaměstnanců	1948	2

Inv.č.	Obsah	časový rozsah	karton
29	Berní správa připomíná, že Hanácká knihtiskárna si má od zaměstnanců na r. 1948 vyžádat nový průkaz daněprostých srážek	1947	2
<u>4. Daně</u>			
30	Vyměření daně z obratu, korespondence s Berní správou výzva k zaplacení daně Vyměření 2% daně z obratu Vyměření 3% daně z obratu	1942-1948	2
31	Přiznání k dani z obratu, platební rozkaz z let 1929-1948 neúplná řada	1930-1949	2
32	Přiznání k dani z obratu, platební rozkaz	1931-1932	2
33	Moravský Večerník- přiznání k dani z obratům, platební rozkaz, neúplná řada	1927-1937	2
34	Přiznání časopisu Pozor z r. 1930, platební rozkaz k dani z obratu	1928-1930	2
35	Přiznání k dani z obratu za r. 1932 knihaře Karla Slavíčka, platební rozkaz za r. 1931	1933	3
36	Výměr na paušalovanou daň z obratu za r. 1939-1940	1940	3
37	Výměr, dopis berní správy o doplatku z prodlení daně z obratu za r- 1938-1942	1939-1943	3
38	Vyměření daně z obratu a paušalované daně z masa za r. 1946, 1947	1947-1948	3
39	Platební rozkaz na daň z obratu a paušalovanou daň z masa z let 1937-1940	1938-1941	3
40	Platební rozkaz na pravidelnou paušalovanou daň z obratu za r. 1936	1937	3
41	Přiznání k dani z majetku a platební rozkaz, neúplná řada	1937-1945	3
42	Platební záповěď	1933	3
43	Platební rozkaz vydavatele časopisu Pozor firmy B. Knechtel a spol. na všeobecnou daň výdělkovou za r. 1927	1929	3

Inv.č.	Obsah	časový rozsah	karton
44	Přiznání k zvláštní dani výdělkové za r. 1928-1944, neúplná řada	1933-1946	3
45	Přiznání, platební rozkaz k zvláštní dani výdělkové	1931-1935	3
46	Žádost Berního úřadu v Olomouci o platby a upozornění na řádné splácení	1934	3
47	Pobídky Berní správy k zaplacení poplatkového paušálu a dotaz, zda byl paušál uhrazen	1933-1934	3
48	Výzvy k zaplacení zvláštní daně výdělkové za r. 1928-1941 neúplná řada	1930-1941	3
49	Moravský Večerník- přiznání, platební rozkaz na zvláštní daň výdělkovou	1936-1938	3
50	Moravský Večerník – výzvy k zaplacení zvláštní daně výdělkové	1939	3
51	Platební rozkaz z převodu statků a z pracovních výkonů	1929	3
52	Časopis Pozor a platební rozkaz z převodu statků a z pracovních výkonů	1927	3
53	Platební rozkaz na úroky z prodlení daně důchodové z r. 1929-1933	1930-1934	3
54	Výpis z daňového účtu časopisu Pozor, knihaře J. Mušky, Moravského Večerníku, Hanácké knihtiskárny z r. 1930, 1934-1938, chybí r. 1931, 1932, 1933	1931-1939	3
55	Platební rozkaz o kolkování směnek z r. 1932	1934	3
56	Platební rozkaz z nájemních smluv	1928	3
57	Totéž z rozsudku Krajského soudu v Olomouci ze dne 31.7.1934	1934	3
58	Totéž z rozsudku Okresního soudu v Olomouci ze dne 30.10.1933	1934	3
59	Totéž z rozsudku Nejvyššího soudu v Brně ze dne 9.5.1935	1935	3
60	Platební rozkaz směnečního platebního příkazu Krajského soudu v Olomouci ze dne 30.8.1934	1934	3

Inv.č.	Obsah	časový rozsah	karton
61	Platební rozkaz z knihovního výměru Okresního soudu ze dne 1.10.1928	1928	3
62	Cenové vyrovnávací částky (bez platů Stráže lidu)	1947-1948	3
63	Totéž poslané berní správě za r. 1947	1948	3
64	Odpis dlužných přímých daní za r. 1924-1926 , firmy b. Knechtl a spol., vydavatele časopisu Pozor	1929	3
65	Pobídky od Berního úřadu v Olomouci k zaplacení daní	1934-1935	3
66	Exekuce na pohledávku na daň z obratu a daň výdělkovou	1935	3

5. Plánování

67	Rozbor hospodaření, příloha rozpis nákladů, zálohy spolupracovníků, zůstatky věřitelů, dlužníků	1945- 1947	4
68	Výpočet zisku z r. 1943	1949	4
69	Moravskoslezské tiskárny a odhad výroby a skutečnost	1949	4
70	Návrh plánu výroby všech vydavatelství v rámci Hanácké knihtiskárny	1949	4

6. Výroba

71	Soupis zásob, materiálu a polotovarů , neúplná časová řada	1941-1948	4
72	Soupis polotovarů , neúplná časová řada	1941-1947	4
73	Pamětní zápis, zpráva, jak pokračuje práce na publikaci „ Kronika řemesel, živností, obchodu a výroby v oblasti obchodní a živnostenské komory v Olomouci a Brně“ ze dne 10.12.1942	1942	4

Inv.č.	Obsah	časový rozsah	karton
<u>7. Obchod</u>			
74	Obchodní zpráva za r. 1939	1941	4
75	Zakázky ve stavu manipulace, zakázkové sáčky	1945	4

III. ÚČETNÍ MATERIÁL

1. Účetní knihy

76	Hlavní kniha	1936	
77.	Kniha bilanční pomocná	1928-1936	
78	Kniha inventáře, náradí, strojů, zařízení	1929-1937	
79	Zůstatky	1937	
80	Bilanční kniha Národní knihtiskárny a kamenotiskárny Kramář a Procházka	1929-1941	
81	Totéž kniha účetních závěrek	1942-1947	

2. Účetní spisy

82	Osnova účtů	1939-1940	4
83	Bilance, účty aktiv a pasiv, účty ztrát a zisku, . zůstatky dlužníků, neúplná časová řada	1929-1946	4
84	Tabelární bilance knihtiskárny R. Peschel, sídlem v Hlučíně	1949	4
85	Bilanční arch Hanácké knihtiskárny	1938-1941	4
86	Bilanční arch Moravského Večerníku	1936-1937	4
87	Bilanční doklady za r. 1938-1940, soupis služného, za r. 1940 podle výplatních listů, soupis služného mimo výplatní listiny 1940, soupis mezd podle výplatních listin	1941	4
88	Bilanční doklady Moravského Večerníku	1937	4
89	Rozvaha Moravskoslezských tiskáren	1949	5
90	Rozvaha Hanácké knihtiskárny stručně	1947-1949	5

Inv.č.	Obsah	časový rozsah	karton
91	Tabulková rozvaha Hanácké knihtiskárny, neúplná řada	1938-1945	5
92	Výsledovka Hanácké knihtiskárny	1949	5
93	Výsledovka Moravskoslezských tiskáren	1949	6
94	Sumář Hanácké knihtiskárny	1937-1941	6
95	Sumář Moravského Večerníku mj. pojištění, výlohy, dodavatelé, dlužníci	1936	6
96	Popis jmění		6
97	Rozvrh kont z r. 1936, rekapitulace zápisů na kontech Berního úřadu od r. 1928, Index zřízených věcných kont	1938	6
98	Soupis zřízených věcných kont	1938-1940	6
99	Vyúčtování Kroniky řemesel	1942-1943	6
100	Paušál účtů, neúplná řada	1946-1948	6
101	Tabulka výchozích hodnot	1948-1949	6
102	Normální osnova účtů	1942	6
103	Soupis otevřených listů - účtů hlavní knihy, neúplná řada	1943-1947	6
104	Soupis kont hlavní knihy	1942	6
105	Zpětná účetní uzávěrka z let 1943-1948, neúplná řada	1950	6
106	Výlohy vzniklé z titulu konkursní správy zřízením nového závodu (mimořádné výlohy vzniklé stěhováním, instalací, apod.)	1928-1930	6
107	Korespondence s revizní poradnou „REPOR“ o zúčtování platů na rezervu na berní r. 1940-1941	1942	6

Rejstřík jmenný:

M

Muška, J 57

P

Peschel, R 86

S

Slaviček, Karel 38

Rejstřík místní:

B

Brno 62,75

H

Hlučín(okres Opava) 86

O

Olomouc 14,49,60,61,63,75

Rejstřík objektů:

B

B. Knechtl ,a spol., Olomouc	46,67
Berní, správa Olomouc	29,30,31,40,50
Berní úřad, Olomouc	27,49,68

H

Hanácká knihtiskárna, Olomouc	2,21,22,25,27,30,57,72,87,93
-------------------------------	------------------------------

K

Kramář a Procházka, Olomouc	25,82
Krajský soud, Olomouc	14,60,63

L

LIGRA, Olomouc	13,25
----------------	-------

M

Moravskoslezské tiskárny	15,71,91,92
Moravský Večerník, Olomouc	16,17,18,23,36,52,53,57,88,90,94

N

Nejvyšší soud, Brno	107
---------------------	-----

O

Okresní soud, Olomou	61,64
----------------------	-------

R

„REPOR“ revisní poradna, Praha	109
--------------------------------	-----

-

Rejstřík věcný:

A

adresa	27
amortizace	24
arch	
-bilanční	87,88

B

bilance	85
-tabelární	86
bydliště	26

Č

časopis	46,57,67
částky	65
členové	16

D

daň	68
-důchodová	26,56
- z majetku	44
- z masa	
-paušalovaná	41,42
- přímá	67
- z obratu	31,32,33,34,35,36,37,38,40,41,42,43,

69

-paušalovaná	39,43
-všeobecná výdělková	46,69
-zvláštní výdělková	47,48,41,52,53
dlužníci	70,97
dodavatelé	97
doklady	
-bilanční	89,90
dopis	40
doplatek	40

dotaz	50
dovoz	20
družstvo	16,17
E	
exekuce	69
F	
firma	25,46,67
H	
hospodaření	70
I	
index	99
inventář	21,22,23,24
inventura	24
J	
jednatelé	6
jmění	98
K	
kamenotiskárna	82
kniha	1
- hlavní	78,105,106
- bilanční	82
-pomocná	79
- inventáře	80
- nářadí	80
- strojů	80
- účetních závěrek	83
- zařízení	80
knihař	38.57
knihtiskárna	82,86
koeficient	15
komora	
-obchodní	75
-živnostenská	75

konta	99,106
- věcná	99,100
korespondence	31,109
kovy	20
Kronika řemesel, živností, obchodu a výroby	75,101
L	
likvidace	13
M	
majetek	19,20
manipulace	77
materiál	73
ministerstvo	
-financí	29
mzda	28
N	
nábytek	19,20,21,22
nájemné	20
náklady	70
nález	18
nářadí	20
návrh	72
O	
oběžník	26
oblast	75
odhad	71
odpis	67
opravy	20
osnova	
-úctů	84,104
osvědčení listinná	11
oznámení	29

P

paušál	
-poplatkový	50
-účtů	102
písmo	19,20,21,22
plán	72
plat	27
platba	49
pobídk	50,68
pohledávka	69
pojištění	97
polotovary	73,74
poměry	
-rodinné	26
poplatek	
-domovní	20
porada	13
práce	75
pracovník	27
prosperita	15
protokol	11
průkaz	17,30
převod	54,55
příkaz	
-platební	63
přiznání	34,35,37,38,44,47,48,52
publikace	75
R	
rekapitulace	19
revise	18
rozbior	70

rozkaz	
-platební	34,35,36,37,38,42,43,44,46,48,52,54, 55,56,58,59,63,64
rozpis	70
rozsudek	60,61,62
rozvaha	91,92
-tabulková	93
rozvrh	99
Ř	
ředitel	20
S	
schůze	12
seznam	4,6,16,25
sáčky	
-zakázkové	77
sídlo	25
skutečnost	71
směnky	58
smlouva	
- nájemní	59
soupis	19,20,21,23,28,73,74,100,105,106
-mezd	89
-služného	89
společníci	4,12,14
společnost	20
-akciová	2
-s ručením omezeným	2
spolupracovník	28,70
správa	
-konkursní	108
srážka	16
-daněprostadá	30

stanovy	3
statky	54,55
stroje	19,21,22
sumář	96,97
štočky	20
T	
tiskárna	13,27
tabulka	103
Ú	
účet	
-aktiv a pasiv	85
-služného a mezd	20
- daňový	57
- ztrát a zisku	85
úleva	
-daňová	29
úrok	20,56
úředník	25
uzávěrka	9,107
V	
valná hromada	7,8
- řádná	9,10
- mimořádná	11
věřitelé	6
vklad	14
vydavatel	46.67
vydavatelství	72
vyhláška	29
výkaz	14
výkony	
- pracovní	54,55

výlohy	20,97,108
-osobní	20
výměr	39,40,
-knihovní	64
výroba	71,72,
výpis	8,57
výpočet	47
výroba	20
výsledovka	94,95
vyúčtování	101
výzva	27,31,51,53
Z	
záloha	70
zaměstnanci	26,29,30
zakázky	77
zápis	7,8,9,12,13
-pamětní	75
zařízení	21,22
zápověď	
- platební	45
zásoby	73
zisk	47
změna	26
zpráva	18,75,76
-zakladatelská	2
zůstatky	70,81
-dlužníků	85
- věřitelů	70
Ž	
žádos	49

Závěr

Jako svou bakalářskou práci jsem zpracovávala fond Hanácká knihtiskárna, s. s r.o. Olomouc. Tento fond měl rozsah 0,72bm. Materiál ve fondu byl psán česky. Ve fondu převažují písemnosti účetního charakteru. Na konec práce jsem zařadila přílohy, které dokumentují administrativní kroky spojené s pořádáním a inventarizací archivních fondů. Díky práci na tomto fondu jsem si mohla vyzkoušet inventarizaci archivního fondu.

Anotace

Jméno a příjmení: Dana Kopřivová
Katedra. Historie
Vedoucí práce: PhDr. Karel Chobot
Rok obhajoby: 2011

Název práce: Hanácká knihtiskárna, s.s.r.o. Olomouc
Název práce v angličtině: Printing-office of Haná, s.s.r.o. Olomouc
Anotace práce: Cílem bakalářské práce bylo uspořádání archivního fondu Hanácká knihtiskárna s.s.r.o. Olomouc a vytvoření inventáře k tomuto fondu jakožto archivní pomůcky pro potřeby Zemského archivu v Opavě - pobočka Olomouc

Klíčová slova: Archivní fond
Inventář
Hanácká knihtiskárna
Olomouc
Spisový materiál

Anotace v angličtině: The aim of this thesis was to organize the archive collection of the :
Printing-office of Haná, s.s.r.o Olomouc and create as inventory to this collection as the archiving tool for the needs of the Provincial archiv in Opava- branch in Olomouc.

Klíčová slova v angličtině: Archive collection
Inventory
Printing-office of Haná
Olomouc
File content

Rozsah práce 49:
Jazyk práce: česky

Tiráž

Název fondu: Hanácká knihtiskárna, s.r.o. Olomouc

Značka fondu: HK Olomouc

Časové rozmezí: (1927)1928-1950

Počet evidenčních jednotek: 13

Počet inventárních jednotek: 107

Rozsah v bm: 0,66

Stav ke dni: 15.12.2011

Fond zpracoval:Dana Kopřivová

Pomůcku sestavil:Dana Kopřivová

Počet stran: 49

Inventář schválil: PhDr. Karel Müller

Přílohy

Z á p i s

o vnitřní skartaci ve fondu: Hanácká knihtiskárna, s.r.o. Olomouc č. *NAD 667*

Při pořádání archivního fondu Hanácká knihtiskárna, s.r.o. Olomouc č. *NAD 667* byla rovněž provedena vnitřní skartace, resp. přehodnocení dokumentární hodnoty archiválií. Jako historicky bezcenné bylo vyloučeno 0,03 bm materiálu. Jednalo se převážně o multiplicitní, bezcenné účetní doklady z let 1930-1949.

Vzhledem k překartování zpracovaných archiválií nedošlo ke změně 0,66 bm, celkové metráže fondu.

Vnitřní skartaci provedla Dana Kopřivová, studentka oboru archivnictví, Univerzita Palackého v Olomouci.

Kontrolu vnitřní skartace provedla Mgr. Milena Kallerová.

V Olomouci dne 15.12.2011

Záznam o vnitřní změně v evidenci NAD

Typ vnitřní změny

- **obecná**
pořádání a inventarizace archivního souboru
přemanipulace apod.
- **vnitřní úbytek**
  - části archivního souboru (zničením, nedohledáním, vnitřní skartací)
  - celého archivního souboru (zničením, přehodnocením významu)
  - celého archivního souboru nedohledáním
- **vnitřní přesun**
  - části archivního souboru do jiného souboru
  - části archivního souboru se vznikem nového souboru
  - celého archivního souboru do jiného souboru
- **vnitřní přírůstek**
  - části archivního souboru (dohledáním)
  - celého archivního souboru (dohledáním)

Vybranou položku označte!

Číslo evidenčního listu NAD:667

Číslo evidenčního listu NAD :

(obě čísla vyplňte jen při přesunu z jednoho archiv. souboru do jiného)

Název fondu: Hanácká knihtiskárna, s.r.o. Olomouc

(při přesunu z jednoho archiv. souboru do jiného nebo při vzniku nového uvést oba názvy)

Metráž vnitřní změny:

nezpracovaná

zpracovaná
0,66bm

z toho inventarizovaná
0,66bm

Časový rozsah: (1927)1928-1950

Číslo jednací:

Záznam o lokaci: 6.patro,sekce B,regál 24

(v případě, že vzniká nový fond nebo dojde ke změně v místě uložení)

Datum a podpis správce fondu:

Evidenční jednotky

Typ	Počet/kategorie			Časový rozsah
	N	Z	I	
Listiny do r. 1526 po r. 1526				
Úřední knihy a rukopisy úřední knihy rukopisy		7	7	(1927)1928-1950
Podací protokoly				
Indexy, elenchy, repertáře indexy elenchy repertáře				
Kartotéky				
Typáře pečetidla razítka				
Kartony		6	6	(1927)1928-1950
Fascikly (jen pro zprac. mat.)				
Mapy, plány, grafické listy mapy plány, výkresy grafické listy, kresby				
Foto, alba, svitkové filmy fotografie diapozitiv negativ alba svitkový film (pozitiv) svitkový film (negativ) mikrofiš, mikrofilm				
Filmy filmový pás (pozitiv) filmový pás (negativ) audiovizuální záznamy				
Zvukové záznamy mg.pásy, audiokazety gramofonové desky jiné				
Balíky balíky pořadače				
Digitální dokumenty				
Jiné				

Poznámka (bližší údaje vztahující se k vnitřní změně):

Ad (č. rubriky listu NAD, v kterém bude provedeno doplnění nebo změna): - text doplňku nebo změny

PROTOKOL O SCHVÁLENÍ ARCHIVNÍ POMŮCKY

Číslo listu NAD: 667

Číslo pomůcky

Návrh tiráže

Název fondu: Hanácká knihtiskárna, s.r.o. Olomouc

Značka fondu: HK Olomouc

Časové rozmezí: (1927)1928-1950

Počet evidenčních jednotek: 13

Počet inventárních jednotek: 107

Rozsah v bm: 0,66

Stav ke dni: 15.8.2011

Fond zpracoval: Dana Kopřivová

Pomůcku sestavil: Dana Kopřivová

Počet stran:

Inventář schválil: **PhDr. Karel Müller**

Příloha: Zápis o vnitřní skartaci č.j. :

Pomůcku posoudili: Mgr. Milena Kallerová

Pomůcku schválil:

Vedoucí II. oddělení: